

Европейски съюз

ПРОЕКТ “НПО – НАДЕЖДНИ ПАРТНЬОРИ ЗА РАЗВИТИЕ”

МОДЕЛ

**за мониторинг на околната среда на базата на
партньорство между НПО, институции и местна власт**

(структура за описание на модел, стъпка по стъпка)

1. Сфера на приложение

Предлаганият модел може да се приложи при осъществяването на ежедневен контрол и мониторинг на околната среда посредством повишаване на прозрачността и осигуряване на достъпна информация на базата на партньорство между структурите на гражданското общество, местната власт и институциите, работещи в сферата на околната среда.

2. Същност на модела

Динамично развиващият се промишлен сектор в големите градски ареали и увеличаващият се транспортен трафик влошават качеството на живот и повишават заболяемостта на населението. В този контекст местните власти и отговорните институции в сферата на околната среда реагират неадекватно с оглед извършване на необходимите замервания, осъществяване на екологичен контрол и налагане санкции на нарушителите, приемане на програми в изпълнение на европейските политики в сферата на околната среда. Липсва навременна информация и система за оповестяване на резултатите от изследванията на въздуха. Гражданите не знаят какво да предприемат при наличие на замърсяване, което е извън пределно допустимите прагове. Липсва достатъчен административен капацитет за прилагане изискванията на новите нормативни актове.

Описаният модел предлага адекватен отговор на така формулираните проблеми като обединява усилията на гражданския сектор и всички заинтересовани страни. Моделът осигурява дългосрочна и непрекъсната ангажираност на СГО, отговорните институции и външни експерти за осъществяване на контрол и повишаване прозрачността по отношение проблемите на околната среда.

3. Резюме на модела

Предлаганият модел обединява усилията на СГО, местна власт, представители на бизнеса, медиите и ключови институции, работещи в сферата на околната среда. Създаден е механизъм за междусекторно партньорство, консултиране и вземане на решения по въпроси и проблеми на околната среда. Влиянието на модела може да бъде ефективно както на територията на една община, така и да обединява повече общини или области със сходни екологични проблеми.

4. Участници – конкретен принос

- **Представители на СГО** – в конкретния модел представителите на СГО са *инициатори и координатори* на процеса, провокирани от общественото недоволство към неразрешените проблеми на околната среда. Първоначалната инициатива е на 2 неправителствени организации и една неформална група, а постепенно са привлечени и други представители на гражданския сектор – НПО, читалища, пенсионерски клубове, училищни настоятелства.
- **Представители на местната власт** - в конкретния случай общинското ръководство и областната управа подкрепят инициативата и играят ролята на *посредници* при осъществяването на диалог с Министерството на околната среда и водите и с местните ресорни институции.
- **Институциите** – РИОСВ, РИОКОЗ, Регионално управление на горите, ХЕИ, участват със свои представители в създадения Областен консултативен

екосъвет в качеството им на *експерти* при изготвянето на експертни становища по конкретни показатели на екологичната обстановка.

- **Бизнеса** – в описания модел представителите на местния бизнес имат две качества: 1. *партньор* на гражданското общество, осигурява финансова и логистична подкрепа, 2. източник на замърсяване и субект, който трябва да покрие критериите и нормите на ЕС.
- **Медиите** – те имат ключовата роля при *популяризиране* на инициативите и посредничат при диалога със широката общественост
- **Експерти** – извън експерти от местните ресорни институции в сферата на околната среда, са привлечени и *независими експерти* от ЕС с оглед изготвянето на адекватни становища и заключения по конкретните екологични проблеми.

5. Стъпки (алгоритъм, принципи, публичност)

Първа стъпка. Изграждане на Областен консултативен еко-съвет

Основна цел на съвета е да се създаде ефективен механизъм за междусекторно партньорство за провеждане на дискусии за решаване на екологични проблеми. Съветът включва представители на НПО, институции, ангажирани с околната среда - РИОСВ, РИОКОЗ, Гражданска защита, местни власти, работодатели, фирми, експерти и медии.

Задачите на Екосъвета са:

- Да организира работни срещи за изготвяне на анализ за състоянието на околната среда;
- Да поддържа база данни със замърсени обекти и райони и да изготвя предложения за намаляване въздействието на отделни замърсители или за тяхното премахване;
- Да подготвя и дава предложения за формиране на екологични политики на местно, регионално и национално ниво на съответните отговорни институции;
- Да организира публични дискусии за оценка на въздействието върху околната среда.

Втора стъпка. Създаване на Граждански еко-център

Целта е той да бъде фокусна точка за информирание, координиране и сътрудничество по всички екологични проблеми на региона. Дейностите на Екоцентъра са:

- Приемане сигнали от граждани във връзка с екологични проблеми и явления въздействащи върху хора, реколта, животни и околна среда.
- Информирание гражданите и институциите за екологичната обстановка в региона.
- Организиране посещения от граждани и експерти на места с проявени екологични проблеми.
- Събира, обработва и анализира данни, предоставени от РИОСВ, РИОКОЗ, общини и други източници, за екологичната обстановка в региона.
- Организира публични дискусии и работни срещи за изготвяне на анализ и оценка на околната среда на различни обекти.

- Разработва и разпространява месечни информационни бюлетини, които са на разположение на всички заинтересовани

Центърът е създаден и оборудван с компютърна техника в рамките на конкретен проект. Към настоящия момент той е обслужван от представители на неправителствени организации, дългосрочно третиращи проблемите на околната среда.

Трета стъпка. *Създаване на Еко Уебсайт*, чиято цел е да се повиши информираността и интереса на гражданите към състоянието на околната среда. На интернет страницата, която се актуализира ежедневно, може да се намери информация за:

- Текущи показатели за състоянието на околната среда;
- Наднормени екологични показатели;
- Българската законова уредба в екологичната ѝ част, както и ангажиментите на България, които следва да бъдат съблюдавани като страна-членка на ЕС;
- Европейско екологично законодателство и въпросите около присъединяването към него;
- Регионални екологични политики, еко стратегии и дейности;
- Донорски програми, финансиращи екопроекти;
- Дискусионен форум;
- Снимки, илюстриращи еко проблеми;
- Публикации, касаещи регионалната еко проблематика;
- Обяви за публични дискусии, относно екологична оценка за въздействие на околната среда/ОВОС/;
- On-line видеонаблюдение.

7. Практически резултати

- Дадена е гласност и са преодолени наболели и дълго неразрешени екологични проблеми – обгазяването, унищожаването на горите, липсата на информация по въпроси на околната среда
- Институционализирано е партньорството между гражданите и всички ключови институции, бизнеса и медиите в процеса на вземане на решения по проблеми на околната среда.
- Създадени са форми за разпространение на информация по екологични въпроси – уеб-сайт, електронен еко-бюлетин, видеонаблюдение на въздуха
- Привлечено е вниманието на ресорни централни ведомства и донорски организации към проблемите на околната среда в региона.
- Въпросите на околната среда трайно присъстват в предизборните платформи за управление на общината.

Конкретно, прилагането на модела на територията на област Стара Загора има за резултат следните практически инициативи:

- **Предотвратяване на обгазяванията и замърсяването на въздуха над Стара Загора:** Проведена бе мащабна обществена кампания включваща иницирането на публични протести, изготвянето на независими експертизи за източниците на замърсяванията, монтирането на видеокамера, следяща

състоянието на въздуха, срещи между представители на СГО и отговорните институции, вкл. с Министъра на околната среда и водите. В резултат на кампанията беше идентифициран източника на замърсяванията, изготвени бяха задължителни предписания за монтиране на сероочистващи инсталации и бяха наложени максималните административни санкции на фирмите – нарушители.

- **Изготвяне на SWAT анализ на състоянието на околната среда в региона на Стара Загора:** анализът е изготвен на базата на публична дискусия с участието на всички заинтересовани страни. За целите на анализа бе използвана наличната информация и основните изводи от проведеното обсъждане на съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда и факторите, които им въздействат, влиянието на стопанските отрасли, както и на състоянието и развитието на инструментите за прилагане на екологичната политика.
- **Кампания „Да спасим гората”** – иницирана е от представители на СГО в резултат на летните пожари от 2007 г. и унищожаването на стотици декари широколистна гора. Кампанията включваше: кръгла маса по проблемите на гората (септември 2007), благотворителни акции за набиране на средства (февруари 2008), дейности по залесяване с участието на над 350 доброволци – засадени са 8000 фиданки (март 2008). В резултат на кампанията бяха събрани 50 хиляди лева, използвани за залесяването на 100 декара гора. Кампанията бе подкрепена финансово, логистично и с личното участие на кмета на община Стара Загора, областния управител, заинтересовани институции – Районно управление на горите, РИОКОЗ, над 1000 граждани и фирми, посолството на САЩ в България (60 американци вкл. техните семейства се включиха в акцията по залесяването).

8. Възможности за прилагане

Моделът е осъществим с оглед възникнала конкретна проблематика, стимулираща активност от страна на гражданското общество и налагаща адекватни решения от страна на властите и ресорните институции в сферата на околната среда – напр. щети от пожари, бедствия, наводнения; необходимост от възстановяване на горски масиви, рекултивация на почви, укрепване на брегове; промишлено обгазяване и замърсяване на въздуха.

В процеса на реализиране на конкретните съпки е препоръчително разширяване кръга от проблеми, участници и партньори с оглед ангажиране на наличните местни ресурси и ефективното използване потенциала на всички заинтересовани страни.

Отделни елементи от описания модел са осъществими в по-малки общности или могат да бъдат реализирани на територията на повече от една община при задължителното наличие на партньорство и добра координация.